

BÀN VỀ VĂN HÓA ĐẢNG

✍ DAN TÂM*

Văn hóa Đảng được đề cập tại Hội nghị Trung ương 5 khóa VIII (7-1998) và gần đây tại Hội nghị Trung ương 10 Khóa IX (7-2004) lại được bàn bạc sôi nổi. Tuy vậy, trong đông đảo cán bộ, đảng viên và không ít cán bộ lãnh đạo Đảng các cấp chưa có sự nhận thức toàn diện, sâu sắc về vấn đề quan trọng này. Quan trọng hơn là làm sao văn hóa Đảng trở thành hành động thường ngày của các cấp bộ Đảng và của mỗi một cán bộ, đảng viên là điều mà mọi người đang mong muốn.

Nhằm góp phần nhỏ bé vào mục đích trên, tôi xin đề cập một số ý kiến bước đầu về văn hóa Đảng như sau:

VĂN HÓA LÀ NỀN TẢNG TINH THẦN CỦA XÃ HỘI, CŨNG LÀ NỀN TẢNG TINH THẦN CỦA ĐẢNG

Hội nghị Trung ương 10 khóa IX (7-2004) đã khẳng định: “Văn hóa thực sự là nền tảng tinh thần của xã hội, góp phần giữ vững định hướng xã hội chủ nghĩa và thúc đẩy nhanh quá trình phát triển đất nước”, là “sự gắn kết giữa nhiệm vụ phát triển kinh tế là trung tâm, xây dựng chính trị là then chốt với không ngừng nâng cao văn hóa - nền tảng tinh thần của xã hội”.¹

Văn hóa được Hội nghị Trung ương 10 khóa IX thảo luận và quyết định là theo nghĩa rộng, không chỉ là mục tiêu và động lực của phát triển mà còn là bản thân của sự phát triển; không chỉ là công cụ tư tưởng của Đảng mà còn là bản thân sự phát triển của Đảng. Văn hóa ở đây, không bó hẹp trong quan niệm thông thường là trình độ kiến thức học vấn, văn học - nghệ thuật, là tổ chức đời sống văn hóa, là đối nhân xử thế - tuy những vấn đề đó không kém phần quan trọng; mà là văn hóa theo nghĩa rộng là trình độ phát triển nhất trong lịch sử phát triển xã hội và con người, là những giá trị vật chất và tinh thần do con người sáng tạo và liên quan trực tiếp đến con người. Nói cách khác, văn hóa là tấm gương phản chiếu bộ mặt xã hội, trình độ văn minh của xã hội. Đó là điểm khác nhau cơ bản văn hóa với kinh tế, kinh tế và văn hóa.

Gần đây nhất, tháng 6-2014, Hội nghị lần thứ 9 Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XI lại ra Nghị quyết “về xây dựng, phát triển văn hóa, con người

Việt Nam đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững đất nước”, đã nêu rõ: “Chú trọng chăm lo xây dựng văn hóa trong Đảng, trong các cơ quan nhà nước và các đoàn thể, coi đây là một nhân tố quan trọng để xây dựng hệ thống chính trị trong sạch, vững mạnh. Trong đó, trọng tâm là xây dựng đội ngũ cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức có phẩm chất đạo đức, tận tụy hết lòng phụng sự Tổ quốc, phục vụ nhân dân, gắn bó máu thịt với nhân dân, có ý thức thượng tôn pháp luật, dân chủ đi đôi với kỷ luật, kỷ cương, tự do cá nhân gắn với trách nhiệm xã hội và nghĩa vụ công dân. Ngăn ngừa, đẩy lùi tình trạng suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống trong một bộ phận cán bộ, công chức, đảng viên”.

Là người lãnh nhận và đã hoàn thành sứ mệnh giải phóng dân tộc, Đảng ta đã và đang phấn đấu giữ vững độc lập dân tộc gắn với chủ nghĩa xã hội là mưu cầu hạnh phúc nhân dân, xóa bỏ áp bức, tiến tới xóa bỏ mọi hình thức người bóc lột người. Trước mắt là xây dựng Dân giàu nước mạnh, xã hội dân chủ, công bằng, văn minh. Văn minh là biểu hiện trình độ phát triển của văn hóa, đã, đang và sẽ được thể hiện trong đời sống vật chất và tinh thần của nhân dân ta.

Như vậy, văn hóa không chỉ là nền tảng tinh thần của xã hội, mà văn hóa cũng là nền tảng tinh thần của Đảng. Có thể nói, văn hóa còn là thuộc tính giai cấp công nhân, là bản chất giai cấp của Đảng, là “thuộc tính dân tộc” của Đảng; hoàn toàn phù hợp nguyên lý đã ghi trong điều lệ Đảng; “Đảng... đại biểu trung thành lợi ích của giai cấp công nhân, nhân dân lao động và của dân tộc” (Chương mở đầu). Chính vì vậy, mà ngay từ những năm 60 của thế kỷ trước, Bác Hồ đã khẳng định: “Đảng ta là đạo đức, là văn minh”². Kết luận mang tính chân lý đó nói lên “thuộc tính văn hóa” của Đảng.

NHỮNG NỘI DUNG CHỦ YẾU CỦA VĂN HÓA ĐẢNG

Văn hóa Đảng thể hiện trong toàn bộ nội dung hoạt động của Đảng, từ mục đích, nội dung đến

(*) Nguyên hiệu trưởng Trường Đại học Công đoàn.

phương thức, phương pháp lãnh đạo, hoạt động của Đảng.

Về mục đích của Đảng là giải phóng dân tộc, giải phóng giai cấp, giải phóng con người là phù hợp với quy luật phát triển của xã hội loài người, nói lên trình độ văn minh của nhân loại: Con người tự làm chủ bản thân, làm chủ xã hội và thiên nhiên. Đó là đỉnh cao của văn hóa nhân loại, cũng là đỉnh cao của văn hóa Đảng, mà Đảng ta đã, đang và sẽ phấn đấu kỳ tới đích.

Về đường lối, chủ trương của Đảng trong chặng đầu để thực hiện mục đích trên là lãnh đạo xây dựng thực hiện Dân giàu nước mạnh, xã hội dân chủ, công bằng, văn minh, tiến hành công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước theo định hướng xã hội chủ nghĩa. Đó là từng bước văn hóa đời sống kinh tế đất nước.

Với quan điểm con người là trung tâm và động lực quyết định phát triển kinh tế, đất nước, xã hội, Đảng ta “tiếp tục đặt lên hàng đầu nhiệm vụ xây dựng tư tưởng, đạo đức lối sống và đời sống văn hóa lành mạnh trong xã hội”³. Đó là đặc trưng văn hóa của con người Việt Nam có văn hóa.

Xây dựng, chỉnh đốn Đảng để Đảng Cộng sản Việt Nam luôn luôn tiêu biểu cho lương tâm, trí tuệ của dân tộc Việt Nam, đại biểu trung thành cho lợi ích giai cấp công nhân và lợi ích toàn dân tộc, tẩy trừ mọi thoái hóa, biến chất, tham nhũng, quan liêu, đặc quyền, đặc lợi và nâng cao năng lực lãnh đạo ngang tầm đòi hỏi của cách mạng, làm cho tổ chức Đảng trong sạch hơn, vững mạnh hơn, thực chất là văn hóa tổ chức Đảng.

Văn hóa trong *phương thức, phương pháp* và tổ chức thực hiện cũng rất quan trọng, quyết định thành, bại chủ trương, nhất là nếu phạm phải “tả khuynh” tức là phi nhân văn, thì rất nguy hại. Như cải cách ruộng đất nhằm thực hiện khẩu hiệu “Người cày có ruộng” là chủ trương rất nhân văn, nhưng do sai lầm về cách làm, dẫn đến sai lầm nghiêm trọng, để lại hậu quả xấu về nhân văn. Hoặc như cải tạo công, thương nghiệp tư bản tư doanh ở miền Nam sau giải phóng là nhằm tổ chức lại sản xuất phù hợp với quan hệ sản xuất mới, nhưng do cách làm nóng vội, “tả khuynh”, phi thực tế, dẫn đến triệt tiêu các thành phần kinh tế ngoài quốc doanh rất cần cho phát triển đa dạng nền kinh tế thời kỳ quá độ. Việc cổ phần hóa các doanh nghiệp nhà nước là thực hiện quyền trực tiếp làm chủ của người công nhân, lao động. Nhưng nếu cổ phần hóa biến thành tư nhân hóa sẽ là một bước thụt lùi về nhân văn, tức người công nhân đang làm chủ biến thành người làm thuê...

Xây dựng và nâng cao văn hóa trong mối quan

hệ Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, nhân dân làm chủ; vừa đề cao và thực hiện được vai trò lãnh đạo của Đảng, vừa phát huy được chức năng quản lý của nhà nước và tác dụng của các đoàn thể nhân dân trên nguyên tắc tôn trọng tính độc lập, tự chủ của từng tổ chức thành viên của hệ thống chính trị; là thể hiện văn hóa lãnh đạo cụ thể của Đảng.

Quan hệ Đảng viên với nhau cũng phải ứng xử có văn hóa, như phê bình, tự phê bình là nhằm giúp nhau sửa chữa sai lầm để hoàn thiện mình hơn, là việc làm rất nhân văn. Nhưng nếu quy chụp, vuい dập, bịa đặt, trả thù, tâng bốc, nịnh bợ để “đục nước, béo cò”, lại là hành động phi nhân tâm tức là không có văn hóa.

LÀM GÌ ĐỂ TĂNG CƯỜNG VĂN HÓA ĐẢNG?

Văn hóa Đảng, như trên đã nói là ở ngay trong bản thân tổ chức Đảng, là mục tiêu cũng là động lực phát triển của tổ chức Đảng, nên muốn tăng cường văn hóa Đảng, thì phải tăng cường các nhân tố tạo nên trí tuệ, năng lực lãnh đạo và chất lượng bản thân tổ chức Đảng. Trong đó hai nhân tố quyết định là năng lực hoạch định đường lối chủ trương, năng lực tổ chức thực hiện và vai trò gương mẫu của cán bộ, đảng viên.

Về *hoạch định đường lối, chủ trương*, trách nhiệm chủ yếu là của Trung ương và một phần của cấp tỉnh, thành phố. Phần tổ chức thực hiện, chủ yếu là của cấp quận, huyện, phường, xã và một phần của cấp tỉnh, thành phố.

Vai trò gương mẫu của cán bộ, đảng viên là sự biểu hiện cực kỳ quan trọng của văn hóa Đảng. Hiện tình đang là đòi hỏi, thách thức rất lớn. Đứng về mặt hành động, cán bộ, đảng viên là tấm gương phản chiếu văn hóa Đảng.

Đảng là đạo đức, là văn minh, tiêu biểu cho nhân văn của dân tộc và thời đại, mà cán bộ, đảng viên lại làm những việc trái với pháp luật nhà nước, kỷ luật của Đảng, sống bê tha, suy đồi, tham nhũng, hối lộ, phát ngôn vô trách nhiệm, tức là đi ngược với văn hóa tối thiểu của người công dân, là sự phản lại văn hóa Đảng, trong đó nhức nhối nhất là tham nhũng, lãng phí, thực chất là sự bóc lột phi kinh tế; mà bóc lột trái với nhân văn, hơn nữa trái với mục tiêu phấn đấu cao cả của Đảng là giải phóng con người khỏi mọi hình thức áp bức, bóc lột, là mưu cầu hạnh phúc của nhân dân.

Người dân nhìn nhận văn hóa đảng của người cán bộ, đảng viên còn thông qua cách giải quyết công việc và cách đối nhân xử thế hàng ngày. Văn hóa trong đời sống hàng ngày không cho phép cán bộ, đảng viên sống ích kỷ, lợi mình hại người, xa rời

quần chúng, coi thường quần chúng, không lắng nghe và tôn trọng quần chúng, coi thường kỷ cương phép nước và quy tắc sinh hoạt xã hội, lấn chiếm đất đai, vỉa hè, vứt xả rác bừa bãi, để con cái sa vào nghiện ngập, cờ bạc, ăn chơi sa đọa, trác táng, đua xe trái phép, gây mất trật tự xã hội và an toàn giao thông...

Đành rằng, không thể so sánh với Bác Hồ, nhưng nghe câu nói của chính khách nước ngoài về Bác thì thấy tầm quan trọng của văn hóa đảng viên đến mức nào: Cộng sản mà như Ông Hồ Chí Minh thì có gì mà nghi ngại.

Như vậy văn hóa đảng bao hàm từ cái lớn là hoạch định đường lối, chủ trương, chính sách đến cái cụ thể là tổ chức thực hiện, là từng cấp bộ Đảng đến mỗi một cán bộ, đảng viên. Văn hóa Đảng cũng là việc đã và đang làm hàng ngày của mỗi cấp bộ Đảng, cơ quan nhà nước và của mỗi cán bộ, đảng viên. Văn hóa Đảng được quán triệt trong mọi hoạt động của tổ chức Đảng, của cán bộ, đảng viên thì được nhân dân nghe, tin và theo Đảng một cách tự

giác hơn; vai trò lãnh đạo của Đảng được phát huy; chất lượng tổ chức Đảng được tăng cường. Văn hóa Đảng được hoàn thiện thì tổ chức Đảng càng thêm hấp dẫn, nhân dân càng tin yêu và cảm phục; kẻ thù khó mà tạo cơ bịa đặt để xuyên tạc và chia rẽ Đảng và dân. Đó là nhân tố quyết định nhất cho sự lãnh đạo thắng lợi của Đảng đối với sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước theo định hướng xã hội chủ nghĩa, cũng là tiêu biểu cho dân tộc Việt Nam văn minh, hiện đại, xứng đáng sánh vai cùng năm châu như lúc đương thời Bác Hồ hằng mong ước đã 70 năm nay. □

1. Thông báo Hội nghị 10 BCH TƯ Đảng khóa IX, báo nhân dân 11.7.2004
2. Nói chuyện trong buổi lễ kỷ niệm 30 năm ngày thành lập Đảng (1960) Hồ Chí Minh tuyển tập, NXB Sự thật, H. 1980, T2, trang 150.
3. Thông báo Hội nghị 10 BCH TƯ khóa IX, báo nhân dân 11.7.2004.

TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ...

(Tiếp theo trang 9)

2. Hồ Chí Minh toàn tập, Nxb CTQG, Hà Nội, 2000, t.10, tr.127
3. Hồ Chí Minh toàn tập, Nxb CTQG, Hà Nội, 2000, t3, tr. 139
4. Hồ Chí Minh toàn tập, Nxb CTQG, Hà Nội, 2000, t4, tr.56
5. Hồ Chí Minh toàn tập, Nxb CTQG, Hà Nội, 2000, t4, tr.161
6. Hồ Chí Minh toàn tập, Nxb CTQG, Hà Nội, 2000, t3, tr.198
7. Đại tướng Võ Nguyên Giáp: Những chặng đường lịch sử, Nxb CTQG, Hà Nội, 2001, tr.196
8. Hồ Chí Minh toàn tập, Nxb CTQG, Hà Nội, 2000, t 4, tr. 4
9. Hồ Chí Minh toàn tập, Nxb CTQG, Hà Nội, 2000, t 4, tr. 496
10. Hồ Chí Minh toàn tập, Nxb CTQG, Hà Nội, 2000, t 4, tr. 480
11. Hồ Chí Minh toàn tập, Nxb CTQG, Hà Nội, 2000, t 12, tr. 108
12. Hồ Chí Minh toàn tập, Nxb CTQG, Hà Nội, 2000, t 4, tr. 56
13. Hồ Chí Minh toàn tập, Nxb CTQG, Hà Nội, 2000, t 9, tr. 314
14. Hồ Chí Minh toàn tập, Nxb CTQG, Hà Nội, 2000, t 1, tr. 417
15. Hồ Chí Minh toàn tập, Nxb CTQG, Hà Nội, 2000, t 12, tr. 474
16. Hồ Chí Minh toàn tập, Nxb CTQG, Hà Nội, 2000, t 12, tr. 305

17. Hồ Chí Minh toàn tập, Nxb CTQG, Hà Nội, 2000, t 8, tr. 567
18. Hồ Chí Minh toàn tập, Nxb CTQG, Hà Nội, 2000, t 2, tr. 301
19. Hồ Chí Minh toàn tập, Nxb CTQG, Hà Nội, 2000, t 2, tr. 128
20. Hồ Chí Minh toàn tập, Nxb CTQG, Hà Nội, 2000, t 1, tr. 466-467
21. Hồ Chí Minh toàn tập, Nxb CTQG, Hà Nội, 2000, t 6, tr. 172
22. Đảng Cộng sản Việt Nam: Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI. Nxb CTQG, Hà Nội, 2011, tr.70.

Tài liệu tham khảo

1. Đảng cộng sản Việt Nam: Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI, Nxb CTQG, Hà Nội, 2011.
2. Đại tướng Võ Nguyên Giáp: Những chặng đường lịch sử, Nxb. CTQG, Hà Nội, 2001.
3. Hồ Chí Minh toàn tập, Nxb CTQG, Hà Nội, 2000, t 1
4. Hồ Chí Minh toàn tập, Nxb CTQG, Hà Nội, 2000, t 2
5. Hồ Chí Minh toàn tập, Nxb CTQG, Hà Nội, 2000, t 3
6. Hồ Chí Minh toàn tập, Nxb CTQG, Hà Nội, 2000, t 4
7. Hồ Chí Minh toàn tập, Nxb CTQG, Hà Nội, 2000, t 5
8. Hồ Chí Minh toàn tập, Nxb CTQG, Hà Nội, 2000, t 6
9. Hồ Chí Minh toàn tập, Nxb CTQG, Hà Nội, 2000, t 8
10. Hồ Chí Minh toàn tập, Nxb CTQG, Hà Nội, 2000, t 9
11. Hồ Chí Minh toàn tập, Nxb CTQG, Hà Nội, 2000, t 10
12. Hồ Chí Minh toàn tập, Nxb CTQG, Hà Nội, 2000, t 12
13. Trần Dân Tiên: Những mẩu chuyện về đời hoạt động của Hồ Chủ tịch, Nxb. CTQG, Hà Nội, 1994.